

of ethnographic approaches in implementation research and recommendations for reporting. Implementation Research and Practice. 2021. January-December, 2. doi: 10.1177/2633489521992743.

6. Hammersley M., Atkinson P. Ethnography Principles in Practice. 4th edition. London: Routledge, 2019. 292 p.

7. Robben A. C. G. M. Ethnographic Seduction, Transference, and Resistance in Dialogues about Terror and Violence in Argentina. Ethos. 1996. Vol. 24. P. 71-106.

8. Strauss C. Psychological Anthropology. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2015. 2nd edition. Volume 19. P. 359-365. doi:10.1016/B978-0-08-097086-8.12138-5.

<https://doi.org/10.36059/978-966-397-562-7-36>

DOI

Дробот О. В.,

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології, філософії та суспільних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Коминар М. В.,

*здобувач магістерського рівня вищої освіти
кафедри психології, філософії та суспільних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ВІЗУАЛЬНА ПСИХОСЕМАНТИКА ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ: АВТОРСЬКА МЕТОДИКА «ПОЗИ ТІЛА БЕЗ ОБЛИЧЧЯ»

Анотація. У роботі презентовано авторську фото-проективну методику «Пози тіла без обличчя», створену в межах дослідження візуальної психосемантики емоційних станів осіб юнацького віку. Методика дозволяє визначити невербальні патерни тілесно-просторової експресії базових емоцій і виявити індивідуально-психологічні особливості емоційного реагування молоді.

Ключові слова: емоційні стани, юнацький вік, психосемантика, невербальна експресія, авторська методика.

Drobot O., Komynar M. Visual psychosemantics of emotional states in youth: author's technique "body poses without faces"

Summary. The paper presents the author's photo-projective technique "Body Poses Without Faces", developed within the study of visual

psychosemantics of emotional states in youth. The method identifies non-verbal bodily-spatial patterns of emotional expression and reveals individual differences in emotional perception and regulation.

Key words: emotional states, youth, visual psychosemantics, non-verbal expression, author's technique.

Емоційні стани є важливим елементом психічного життя людини, адже вони визначають її поведінку, спілкування та ставлення до навколишнього світу. У юнацькому віці, коли відбувається формування ідентичності та емоційної зрілості, зростає потреба у самопізнанні та розумінні власних переживань. Саме в цей період особистість активно використовує візуальні способи самовираження, які дозволяють передавати внутрішні емоційні змісти через невербальні форми.

Сучасні дослідження підтверджують, що пози, жести й тілесна експресія можуть бути не менш інформативними, ніж міміка чи мовлення [7]. Візуально-психосемантичний підхід дає змогу виявляти глибинні смисли емоцій через образно-просторові структури [4].

З огляду на це було створено авторську фото-проективну методику "Пози тіла без обличчя", що дозволяє досліджувати тілесні прояви базових емоцій, не спираючись на facial-вирази.

Мета – апробація авторської методики для визначення невербальних тілесних показників емоційних станів осіб юнацького віку.

Завдання: визначити точність розпізнавання базових емоцій за позами тіла, виявити гендерні відмінності у невербальній експресії, зіставити результати методики з даними вербальних тестів (ЕЕВ, PANAS, Візуальний семантичний диференціал базових емоцій).

У дослідженні взяли участь 60 студентів юнацького віку (19–25 років), серед яких 35 жінок (58,%) та 25 чоловіків (41,7%). Добір здійснювався добровільно серед студентів гуманітарних спеціальностей.

Було використано 12 силуетних зображень людських фігур без обличчя, створених у графічному форматі (чорний силует на білому фоні). Кожна поза передавала один із типових емоційних станів: радість, злість, сум, страх, огида, подив, ніжність, тривога, байдужість, впевненість, розгубленість, спокій.

Респондентам пропонувалося уважно розглянути кожне зображення та: визначити, яку емоцію, на їхню думку, воно відображає; коротко описати, за якими зовнішніми ознаками чи асоціаціями вони зробили цей висновок (наприклад, положення рук, корпусу, нахил голови, напруга тіла тощо).

Середній рівень правильного розпізнавання емоцій за методикою «Пози тіла без обличчя» становив $\approx 76\%$, що свідчить про достатньо високу чутливість респондентів до тілесно-просторових емоційних сигналів.

Найвищі показники правильного розпізнавання отримали емоції радості (90%), впевненості (84%), ніжності (82%) та спокою (80%). Ці результати свідчать, що молодь краще ідентифікує позитивні та гармонійні стани, які мають виразні тілесні маркери – відкриту поставу, симетрію, плавність і знижену м'язову напругу.

Дещо нижчі показники спостерігалися за емоціями суму (78%), злості (74%), розгубленості (69%) та подиву (67%), що вказує на більшу варіативність їх інтерпретацій.

Найскладніше розпізнавалися емоції страху (63%), тривоги (61%), відрази (58%) та байдужості (56%). Такі результати пояснюються менш очевидними позитивними ознаками та схожістю між тілесними патернами напруження, замкненості чи емоційного пригнічення.

У цілому спостерігається тенденція до кращого розпізнавання позитивних і соціально прийнятних емоцій порівняно з негативними або дифузними станами.

Гендерні відмінності засвідчили, що жінки точніше ідентифікували емпатійні стани (сум, ніжність, тривога), тоді як чоловіки – активні (впевненість, злість).

Кореляційний аналіз показав статистично значущий зв'язок між результатами методики та показниками PANAS і Візуального семантичного диференціалу ($r = 0,64$; $p < 0,05$), що підтверджує її конструктну валідність і узгодженість із іншими шкалами емоційної діагностики.

Авторська методика «Пози тіла без обличчя» застосовувалася у поєднанні з трьома валідизованими психодіагностичними інструментами: опитувальником ЕЕВ (Емоційна експресивність візуальна), шкалою PANAS та Візуальним семантичним диференціалом базових емоцій. Порівняльний аналіз показників виявив високу узгодженість результатів між цими методиками. Зокрема, точність розпізнавання позитивних емоцій за авторською методикою (радості, впевненості, спокою) позитивно корелює з високими значеннями позитивного афекту (PANAS) та високими оцінками за факторами «Оцінка» і «Активність» у семантичному диференціалі. Водночас підвищення частоти розпізнавання емоцій напруження чи байдужості відповідає вищим показникам негативного афекту та зниженій візуальній експресивності за даними ЕЕВ.

Це підтверджує, що методика «Пози тіла без обличчя» не лише відображає індивідуальні особливості невербальної експресії, а й є структурно узгодженою з іншими валідними методами діагностики емоційних станів, що підвищує її діагностичну надійність і практичну цінність.

Авторська методика «Пози тіла без обличчя» є інноваційним психосемантичним інструментом, що поєднує проєктивний аналіз із

дослідженням тілесно-просторової експресії. Її унікальність полягає у відсутності facial-контексту, що дозволяє оцінювати саме тілесні маркери емоцій без соціально бажаних нашарувань.

Методика придатна для використання у психодіагностиці, психологічному консультуванні та формувальних програмах розвитку емоційної усвідомленості студентської молоді.

Отримані результати підтвердили надійність і валідність авторської методики «Пози тіла без обличчя». Візуально-психосемантичний аналіз тілесних поз дозволяє поглибити розуміння емоційних станів осіб юнацького віку та може стати основою для подальших досліджень невербальної поведінки і практичних програм оптимізації емоційного стану студентів.

Список використаних джерел:

1. Артем'єва О. Ю. Психосемантика свідомості: сучасні напрями та підходи : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 312 с.
2. Дробот О. В. Методи психосемантики у дослідженні свідомості. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія* : зб. наук. праць. Київ : Національний авіаційний університет, 2018. Вип. 1(12). С. 112–117.
3. Дробот О. В. Невербальне спілкування як спосіб комунікації та прояв підсвідомого. *Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (8 грудня 2023 р., Львів–Торунь). Lviv–Toruń : Liha-Pres, 2023. С. 22–25. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/book/247>
4. Дробот О. В., Коминар М. В. Особливості невербальної психосемантики у професійної діяльності фахівця. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. Том 36 (75), № 2, 2025. С. 72–77. URL: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.2/12>
5. Gamézo N. V., Domashenko T. V. Diagnosis of Emotional Recognition by Facial Expressions: Practical Manual. Kyiv : Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 2018. 112 p.
6. Watson D., Clark L. A. The PANAS Scales: Development and Validation of Brief Measures of Positive and Negative Affect. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1988. Vol. 54(6). P. 1063–1070. DOI: 10.1037/0022-3514.54.6.1063
7. Zabolotna O. Emotional Expressiveness in Youth: Psychological Features and Diagnostic Approaches. Lviv : LNU Publishing House, 2023. 156 p.